

*Александров Ю.В.
м. Харків, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЛІДЕРСТВА

Проблемі лідерства присвячено багато праць. Нею займалися такі вчені, як Дуглас Мак Грегор, К. Левін, Р. Лайкерт, Гарольд Дженін, Л.М.Сергеєва, В.П. Кондратьєва, М.Я. Хромей, Р.М. Стогділл та інші.

Розглядаючи питання формування лідерських якостей особистості, потрібно розуміти, що лідерство - одне з основних групових явищ, і можна сказати, що без нього не існує і групи. Розглянемо поняттями «лідер», «лідерство», «лідерська позиція».

В словарі практичного психолога поняття лідер визначається як член групи, за яким всі інші члени групи визнають право прийняття відповідальних рішень в значущих ситуаціях [1, С. 213].

Лідер – це людина, що здатна повести за собою колектив, а колектив не просто слідує за лідером, а бажає слідувати за ним, виконувати його розпорядження, вказівки, побажання. В своїй більшості члени групи оцінюють психологічні якості лідера, його знання і здібності набагато вище чим у інших членів групи. Як правило, лідеру властиві різні психологічні якості. Це високий інтелект, самовпевненість в собі, гострий розум, рішучість, розвинені комунікативні якості, міцні емоційно-вольові якості, вміння переконувати та вести за собою, організаційні якості, уміння зрозуміти психологічні якості інших, вміння сформувати групу, згуртувати її, визначити спільні цілі та задачі. Однією з основних якостей лідера є доскональне знання своєї справи. Однак наявність цих якостей ще не перетворюють автоматично людину в лідера. Аналіз досліджень показує, що в деяких випадках лідером становиться людина, яка і не має вищевказаних якостей. Згідно ситуаційної теорії лідерства, лідером може стати людина, яка при виникненні складної ситуації здатна, маючи необхідні знання, опит, психологічні якості та здібності, в змозі в оптимальному варіанті вирішити виниклу проблему.

Лідер у психологічному аспекті – це: 1) член групи, за яким вона визнає право приймати рішення в значущих для неї ситуаціях; 2) особистість, здатна виконувати основну роль в організації спільної діяльності та регулюванні стосунків у групі; 3) особистість, здатна впливати на окремих членів або групу загалом, спрямовувати їхні зусилля на досягнення визначеної мети [2, С. 111].

Аналізуючи погляди вчених на поняття «лідерство», варто зазначити, що деякі вчені вважають що лідерство – це положення визначеної особистості в групі або в суспільстві, яке характеризується здатністю впливати на інших.

Лідерство в психології – це процес соціального впливу завдяки чому лідер одержує підтримку з сторони інших членів суспільства для досягнення цілей. Лідерство само по собі різноманітне, багатоаспектне. Можна розглядати питання лідерства як психологічні, політичні, соціологічні, філософські, управлінські та інші. Лідерство це процес в ході якого визначені члени групи ведуть за собою усіх інших. Є погляди, що лідерство – це один з проявів влади і обов'язкове володіння владою.

Можна дати визначення лідерства як процесу, при якому людина впливає на інших членів групи для досягнення загальних цілей. Лідерство визнається і як результат діянь, здійснюваних окремою людиною.

Що стосується лідерської позиції, то це позиція людини яка є лідером даної групи. Зовнішньо вона виявляється у лідерській поведінці і діяльності. Внутрішньо лідерська позиція зумовлюється системою установок, цілей і цінностей та відображає характер потреб, мотивів і переконань особистості [3, С. 278].

З психологічної точки зору розрізняють різні види лідерства: явні і неявні, або виражені і невиражені. Явний лідер веде людей за собою і вони про це знають і свідомо ідуть за ним. Неявний лідер – це лідер, який керує людьми, колективом, впливає на рішення, але вони про це і не здогадуються.

Лідер – це, в першу чергу, людина, яка приваблює до себе оточуючих, харизматична особистість, на неї намагаються бути схожими, це людина, яка впевнена у собі, у своїх вчинках, яка готова брати на себе відповідальність. В психології теорія лідерства заключається в тому, щоб особистість мала можливість розкрити себе повністю, знайти свою нішу в житті, і це дійсно важливо. Лідер та керівник – схожі поняття, але не тотожні. Лідерство суцього психологічний феномен, а керівництво – управлінський. Вплив і авторитет лідера серед оточуючих має неформальний характер, він повинен вмiти надиха-

ти людей навколо себе, переконувати їх, що вони мають надзвичайні здібності, цінності, можуть упоратися з любими завданнями.

Лідерство – це вміння пробудити в людей зацікавленість до виконуваної роботи та її результату, ініціативу, творчий підхід до справи, «вдихнути» в них потрібну для цього енергію.

Лідерство виявляється у вмінні пробудити у співробітників мрію в майбутнє, до якої вони прагнуть і бажають досягти.

В основі даного процесу лежить здатність лідерів притягувати до себе людей, несвідомо викликати почуття захоплення і любові.

Лідерство є складним феноменом, що потребує подальшого поглибленого вивчення.

Список літератури:

1. Шапарь В.Б. Словарь практического психолога / В.Б. Шапарь.– М. : АСТ; Харьков: Торсинг, 2005. – 734 с. – (Библиотека практической психологии).

2. Сушик Н. Теоретичні основи формування лідерських якостей учнівської молоді / Н. Сушик // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ III. Теорія виховання. 7, 2013. – С. 110 – 114).

3. О. Хмизова. Формування і розвиток лідерської позиції у майбутніх учителів початкових класів в освітньому просторі ВНЗ / Хмизова О. // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань, 2011. – № 4 (Ч. 1).– С. 278-283.

